

POTENȚIALITATEA METODOLOGICĂ A TEXTULUI ARGUMENTATIV ÎN CLASELE PRIMARE

Angela TELEMAN, dr, conf. univ.

Summary

Argumentative text constitutes an act of communication to the centred on the attitude, the purpose being to persuade the receiver with respect to the validity of the claimed author. Structure comprises a general finding, arguments and a conclusion. It can be approached methodologically in primary school through: textual and discursive coordinates.

Modelul comunicativ-funcțional în didactica limbii și literaturii române în clasele primare impune extinderea problematicii textului dincolo de frontierele literarului. Fiind dimensiunea procesual-operatională a componentei verbale a competenței de comunicare, textul trebuie să răspundă unor imperative sociale prin posibilitatea integrării cunoștințelor în spațiul comunicării efective prin: cunoașterea și utilizarea regulilor și procedeele care asigură organizarea generală a unui text, coerența între părți, structura narativă, descriptivă, argumentativă și explicativă a textelor.

Construcția comunicării și corelarea cu practica rațională și funcțională a limbii în clasele primare se realizează la nivel practic și necesită noi abordări metodologice a textului în vederea facilitării comunicării. Ancorarea acestor activități de comunicare în lectura unor texte și analiza lor permite deschiderea perspectivelor către *producerea* mesajelor coerente. Din aceste considerente, tipologiile textelor caută noi criterii pentru extinderea conceptului de text.

O cale de comunicare a cunoștințelor asumate ca opinabile constituie una din condițiile unui schimb logic de informații între elevi, dar și identificarea unei cunoașteri demonstrative, care are întotdeauna ca rezultat adevăruri necesare. Astfel, în funcție de criteriul structurii textuale dominante, J-M. Adam [apud 3] prezintă o nouă tipologie a textelor, în care se regăsește și **textul argumentativ**.

Dimensiunea definitorie a textului argumentativ.

Textul argumentativ, după Camelia Gavrilă [2], este un discurs orientat spre convingerea unui auditoriu/interlocutor/destinatar, caracterizat prin asumarea de către locutor a unui punct de vedere în legătură cu o temă, pe care o susține într-o manieră rațională. Textul argumentativ este specific domeniului științific, dar și a celui didactic și jurnalistic.

Textul argumentativ reprezintă un act de comunicare centrat pe funcția conativă, scopul urmărit fiind de a-l convinge pe receptor cu privire la validitatea punctului de vedere susținut de autor[1].

Textul argumentativ (Ioana Ursu), în domeniul didactic, este un proces de interacțiune între sursă și receptor, în cadrul căreia are loc expunerea unor teze, susținerea lor cu suporturi raționale, analiza unor teze contrarii și evaluarea concluziei[apud1].

Textul argumentativ are ca trăsătură definitorie *persuasiunea* – adeziunea la ideile expuse.

Dimensiunea structurală a textului argumentativ

Orice text argumentativ cuprinde, de obicei, o constatare generală (care poate fi, eventual, o afirmație cu caracter general, care trebuie susținută prin demonstrație), argumentele aduse de autor în sprijinul sau împotriva constatării enunțate și o concluzie (sinteză a opiniilor exprimate). Sintetic, aceste componente pot fi reprezentate astfel [1],[2],[3]:

1. *premissa* (ideea susținută de autor) răspunde la întrebarea „ce vrea să demonstreze autorul său?”. Ea poate fi explicită, când este enunțată foarte clar de către autor – cel mai adesea la începutul sau la finalul textului, în această ultimă situație apărând sub forma unei concluzii a ideilor exprimate pe parcursul întregului discurs, sau implicită, când se deduce din scopul general urmărit în ansamblul argumentației;

2. *argumentele* ilustrate cu *exemple*. Pentru a-și demonstra teza, autorul face apel la argumente *pro* sau *contra* tezei argumentate. Argumentele trebuie să fie solide, formulate clar și ordonate logic pentru a justifica teza și a convinge receptorul. În comunicarea scrisă, fiecărui argument îi corespunde un paragraf distinct. Argumentele pot fi însoțite de contraargumente, care conferă întregului discurs un plus de precizie și de viabilitate/credibilitate. Formularea argumentelor se realizează cu ajutorul unor structuri de tipul: *consider că..., deoarece/ fiindcă/ întrucât/pentru că..., mă interesează, îmi place, îmi stârnește interesul..., deoarece*. De asemenea, se pot utiliza structuri lexicale cu rol emfatic și persuasiv: *bineînțeles, în mod sigur, în mod evident, cert este că...* Exemplul permite ilustrarea unui argument al tezei. Dacă argumentul conține o referință generală, exemplul expune întotdeauna un caz particular. Exemplele pot fi reluate prin: apelul la experiența personală, preluarea unor opinii credibile, de autoritate, citarea unor surse de referință, invocarea utilității problematicei abordate;

3. *concluzia* rezumă demersul argumentativ.

Ordonarea părților componente ale textului argumentativ se realizează cu ajutorul unor elemente conectoare (adverbe, locuțiuni adverbiale, conjuncții sau locuțiuni conjuncționale, structuri verbale) care exprimă diferite raporturi – conectorii:

- ordinea ideilor sau a faptelor: *în primul rând, în al doilea rând, mai întâi, în altă ordine de idei, în plus, apoi, pe de altă parte etc;*

- exemplificare: *de exemplu, de pildă, anume, să luăm în considerare;*
- explicare: *adică, altfel spus, mă refer la, vreau să spun, de fapt;*
- comparație: *la fel cu, în comparație cu, tot așa ca etc.;*
- opoziție: *dar, or, totuși, cu stoaate acestea, în schimb, din contră, de fapt, în realitate;*
- concesiie: *chiar dacă, cu toate acestea, totuși, să admitem totuși;*
- cauzalitate: *pentru că, fiindcă, deoarece, căci, având în vedere, dat fiind că, din moment ce, de aceea;*
- consecință: *deci, în consecință, ca urmare, ceea ce implică, de unde decurge, ceea ce antrenează, ceea ce ne trimite la, ceea ce produce, de frica, de teama;*
- concluzia: *pentru ca, ca să, în speranța că, la urma urmei, în consecință [1].*

Dimensiunea metodologică a textului argumentativ

Metodologia predării textului argumentativ se axează pe două coordonate: *textuală și discursivă.*

Coordonata textuală denotă specificul structural al textului argumentativ și desprinderea părților *opinie-dovezi* într-un text. Specificul predării textului argumentativ în clasele primare, este propus de Norel M.[apud 3] și se realizează prin următoarele întrebări:

Întrebări specifice	În casa bunicilor, de Ionel Teodoreanu
<ul style="list-style-type: none"> • Cine argumentează? • Ce argumentează? • Pe cine dorește să convingă? • Cui i se opune? • De ce? 	<p>Cine trebuia să meargă la bunici?</p> <p>Ce făceau copiii, de obicei, când erau la bunici?</p> <p>Cui ar dori ei să demonstreze că sînt prizonierii bunicilor?</p> <p>Ce condiții trebuie să fie respectate?</p> <p>De ce?</p>

Coordonata discursivă. Argumentarea unui punct de vedere personal apare la toate disciplinele, începînd cu argumentarea implicită și terminînd cu argumentații explicite.

Etapele unei argumentări coerente și corecte sunt:

1. determinarea poziției *pro* sau *contra* față de teza ce urmează a fi argumentată

- Eu *consider* ideea ca...
- Eu *nu sînt de acord* că...;

2. prezentarea argumentelor. Argumentarea poate pleca de la *justificarea prin cauză; probarea cu fapte; argumentarea practică; demonstrații;*
3. revenirea la teza principală. Concluzii (care prezintă acțiuni, aprecieri, fapte).

•În concluzie pot să afirm...

În ajutor elevilor vine banca lexicală a textului argumentativ, ce facilitează actul creativ al argumentării (Pamfil A.[3]:

Banca lexica a textului argumentativ

Opinia	Dovezile
Personajul/cartea/povestea susține...	Cred/spun acest lucru pentru că/deoarece....
Eu cred/eu consider/eu susțin că personajul/povestea este...	Cînd spun acest lucru mă gîndesc la... Cînd afirm acest
După părerea mea/ în opinia mea personajul/cartea/povestea este...	lucru am în vedere în primul rînd..., în aldoilea rînd...

Exemple de sarcini didactice:

Subiectele Situațiile de comunicare
lecției:

1.La Polul Nord, după Marin Sorescu	Delfinii dau dovadă de inteligență,cînd... Pădurea se înveselește primăvara, deoarece...
2. Copiii și păsărelele, după Eugen Jianu	Expresia <i>Norocu-i după cum și-l face omul</i> , se explică prin...
3.Cheița, după Mircea Sîntimbreanu	<i>Argumentați</i> fapta lui Petrică din text?
4.Atelier de lectură	<i>Spuneți-vă părerea!</i> Prepelița și puii sînt înzestrați cu însușiri omenești?
5.Despărțirea de Ipotești, după Boris Crăciun.	<i>Spuneți- vă părerea!</i> Ce efect se obține asupra povestirii prin folosirea comparației (<i>Smărăndița(...)</i> plîngea ca o mireasă).

Textul argumentativ, abordat din perspectivă didactică, poate fi circumscris în funcție de valențele formative și de accesibilitate. Cuantificarea la problematicile componente verbale a competenței de comunicare se specifică prin claritatea structurii textuale, domeniul referențial al textului și interesul pentru subiectul abordat.

Bibliografie

1. Albulescu, I., Pragmatica predării: activitatea profesorului între rutină și creativitate, Paralela 45, Pitești, 2008.
2. Gavrilă, C., Receptarea textului: noțiuni de teorie literară, limbă și comunicare, Polirom, Iași, 2010.
3. Pamfil, A., Limba și literatura română în școala primară: perspective complementare, Paralela 45, Pitești, 2009.